

Økostudietur til Nederland

Foto: TS

Tone Steinsland

Det økologiske produsentmiljøet i Norge har alltid vært kjent for å være «på hugget» i forhold til å ta til seg ny kunnskap og nye måter å gjøre ting på. Siste uken i april dro en gruppe på 28 stykker i nærings- og utgangspunkt for skikkelige gode faglige diskusjoner. Foruten 18 eggprodusenter, var også flere oppdrettere med på turen i tillegg til to representanter fra Fjøs-systemer. De sistnevnte bidro også som sponsorer slik at eggprodusentenes egenandel ble så rimelig som mulig.

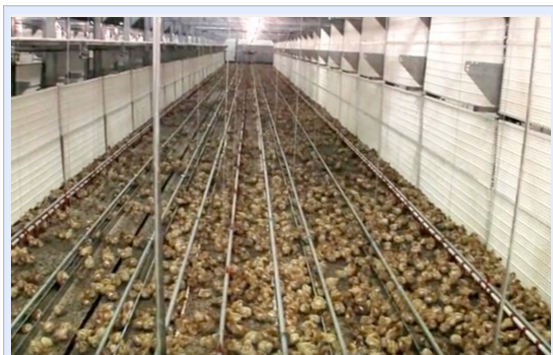
Det økologiske produsentmiljøet i Norge har alltid vært kjent for å være «på hugget» i forhold til å ta til seg ny kunnskap og nye måter å gjøre ting på. Siste uken i april dro en gruppe på 28 stykker i nærings- og utgangspunkt for skikkelige gode faglige diskusjoner. Foruten 18 eggprodusenter, var også flere oppdrettere med på turen i tillegg til to representanter fra Fjøs-systemer. De sistnevnte bidro også som sponsorer slik at eggprodusentenes egenandel ble så rimelig som mulig.

Første stopp på turen var Barneveld, et område som er kjent for sin fjørfeproduksjon og hvor blant annet det første Rondeel huset ble bygget for 9 års siden. Gruppen besøkte familien Broekhuizen som

driver økologisk oppdrett av verpehøner i Jump Start innredning. Heldigvis ble Nederlands restriksjoner i forhold til fugleinfluenza, og forbud mot gårdsbesøk opphevet få dager før turen. Dette gjorde at man fikk gå inn i husene med fullt overtrekksutstyr, og se inn til dyrene gjennom inspeksjonsvindu.

Jump Start er en form for aviariinnredning som er blitt veldig vanlig å bruke i spesielt økologisk oppdrett i Nederland. I et Jump Start anlegg ligger alle ristene på bakkeplan slik at kyllingene lett skal finne vann og mat de første ukene. Etter hvert heises ristene opp, noe som betyr at dyrene stadig må bevege seg høyere i systemet for å få tilgang til vann og fôr. Innredningen er utformet med formål om hele tiden å utfordre unghønene for å sikre at de får utviklet optimale egenskaper når de skal overføres til produksjonshusene.

Gruppen ble raskt påminnet om at hverdagen som fjørfeprodusent i Nederland er ganske annerledes enn i Norge. Selv om dette er noe man i utgangspunktet vet, måtte de fleste likevel når Broekhuizen fortalte at de økologiske unghønene hans får hele 30 vaksiner i oppdrettet før de selges videre til eggprodusentene. Noen av vaksinene gis i vannet, andre med manuell injeksjon og noe i form av øyendråper, i tillegg til spray. Dette er manuelt arbeid som krever et team på ca. 40 personer. I sterk kontrast får de øko-

I et Jump Start anlegg ligger alle ristene på bakkeplan, og anlegget er lukket med horisontale rister som vegger. Kyllingene skal enkelt finne vann og mat de første ukene. Foto: Vencomatic Group

Etter hvert åpnes «riste-veggene» opp og gulvristene inne i anlegget heises. Dyrene må stadig bevege seg høyere i systemet for å få tilgang til vann og fôr utover i innsettet. Foto: Vencomatic Group

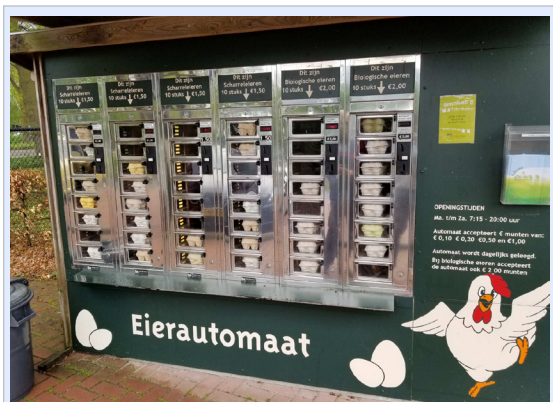
Mer uteplass per høne enn for et barnehagebarn. Foto: TS

logiske unghønene i Norge bare en vaksine på rugeriet (Marek), og en vaksine i oppdrettet (Paracox).

Gruppen dro videre nordover til Putten og til familien Esveld som driver økologisk eggproduksjon i aviar med 16.000 verpehøner. Foruten eggproduksjon driver de Kolvkukeleku, som er en gårdsbarnehage for barn i alderen 10 uker og 4 år. Det ble oppfattet som et aldri så lite paradoks at det fra myndighetenes side var krav til større uteareal per høne enn det var per barn i barnehagen deres. Familien Esveld drev eggutsalg på gården med egen automat. Her solgte de både konvensjonelle egg fra nabogårdene, og egne økologiske egg.

Under lunsjen holdt representanter fra Ter Heerdts rugeriet et innlegg hvor de delte erfaringer fra økologiske eggproduksjon i Nederland. Et interessant poeng vi merket oss, og som ble fremhevet av flere av de andre vi besøkte, var nederlenderenes forklaring på at regelverket for økoproduksjon stadig blir gjort strengere. De mener at det er en måte å beskytte økonæringen på slik at det ikke blir overproduksjon. Nytt EU-regelverk for økologisk fjørfe skal tre i kraft i 2021, og er nå opp til diskusjon mellom medlemslandene. Man diskuterte blant annet om det skal komme krav til hvor mye og hvilken type vegetasjon man må ha i uteområdet, krav til større og bredere åpninger til uteområdet, krav til mindre flokkstørrelser osv.

Til slutt besøket vi familien Thomassen i Overberg som driver økologisk eggproduksjon med 27.000 verpehøner fordelt på to lokasjoner. Thomassen er for øvrig styreleder av den hollandske produsentorganisasjonen for økologiske eggprodusenter, og delte villig med sine erfaringer både i forhold til å organisere seg og hvordan å drive produksjonen. Noen i reisefølget spurte om prisen på unghøner. Der var Thomassen klokkeklar på at han betalte gladelig en euro ekstra for å få den beste kvaliteten. Det er verdt å merke seg at prisen på unghøner i Nederland er godt over den norske, spesielt hvis man korrigerer for ulik kraftfôrpris. En annen faktor var i forbindelse med at NL i likhet med de fleste andre land i Vest-Europa, har betaling per stk. egg - ikke per kg, som vi. Når vi

Eggutsalg fra automat hos familien Esveld. Foto: TS

spurte om eggvekt, svarte Thomassen at han ikke hadde peiling. Det betydde nemlig ingen ting, så lenge han hadde få S-egg.

Gruppen overnattet i Venray - en by hvor mange av konsulentene i fjørfe næringen i Nederland kommer fra. Janne Van Rooij fra Ter Heerdts holdt innlegg om lyssetting i oppdrett og produksjonen både før og etter forretten. Janne fortalte om et forsøk de hadde gjort hvor de økte lysmengde med 1 til 2 timer mellom uke 3 og 16 i oppdrettet (1 t i uke 4 og 5, 2 t fra uke 6 til 9 og 1 t fra uke 10 til 16).

Etter frokosten på dag to holdt Mary-Ann Bongarts fra Global Feed Mill et veldig interessant foredrag om fôr og struktur samt hvordan de produserer økologisk fôr i Nederland.

Fra Venray dro gruppen til Kipster anlegget i Castenray. Kipster er et helt nytt konsept for verpehøns og et alternativ til Rondeel anleggene. Dette anlegget er grunnlagt av fire menn med relativt forskjellig bakgrunn, selv om tre av dem er gründere (en bonde, en professor, en miljøverner og en kommunikasjonseksperter). Formålet bak anlegget var å bygge et anlegg som skal ivareta best mulig dyrevelferd, men som samtidig skal fare så skånsomt som mulig med naturressursene våre. Altså et bærekraftig anlegg i ordets rette forstand. Anlegget var midt i sitt første innsett under vårt besøk, og alle eggene selges til matvarekjeden Lidl med en 5-års avtale om merpris. Kipster er et eget varemerke, og selve eggene faller inn i varegruppen konvensjonelle egg.

Det var med interesse vi fikk vite at eggene fra dette anlegget ikke lever opp til kravene til verken økologisk eller frittgående merking. Kipster-anlegget, som er åpnet for publikum 24 timer i døgnet, minnet mest om et imponerende stort veksthus fra utsiden. Innvendig bestod det av en stor vinterhage i midten, med svært god takhøyde, og to aviarrangeringer på hver side av vinterhagen. På utsiden av aviarrangeringen var det laget et mindre lufteareal for hønene, slik at de også kunne gå ut i frisk luft. Under vårt besøk viste det seg tydelig at hønene trives best i vinterhagen, da det var relativt få høner ute i

Kipster er et helt nytt konsept for verpehøns og et alternativ til Rondeel anleggene. Det minner om et stort veksthus fra utsiden. Anlegget er åpent for publikum 24 timer i døgnet. Foto: TS

«luftegården». Hele besøket på Kipster var en stor lærdom i hvilket potensial man har til å markedsføre hva eggproduksjon er ut til «folk flest» - det hele var en imponerende innpakning i layout, branding og markedsføring - her har vi mye å lære. Vi oppfordrer de andre leddene i vår verdikjede om å ta turen innom Kipster i Castenray så fort anledningen måtte by seg.

Før vi sette kursen mot Amsterdam, var vi innom den økologiske fôrmøllen til Global Feed Mill i Balgoij. Dette var en liten mølle men med et spesial utstyr som gjør at de kan tilby en helt spesiell fôrkvalitet til kundene. Vi lot oss imponere over at Global Feed har tatt over 40% av markedet i området siden de startet dette konseptet, dette viser hva den rette kvaliteten betyr.

Selve turen ble avrundet med en helaften i Amsterdam blant syngende servitører på Pasta e Basta. Her fikk flere i reisefølget vist frem swingkunnskapene sine og høstet stor applaus blant de andre gjestene.

Det er alltid gøy å dra til utlandet for å få innblikk i hvordan våre utenlandske kollegaer tenker og driver. I løpet av en slik tur, får de aller fleste noen nye ideer som de kan ta med seg hjem i sin egen drift. For de av oss som har vært noen år i bransjen merker man kanskje spesielt godt hvilken verdi den ufor-

Innvending er det en stor vinterhage i midten og to aviarinnredninger på hver side av vinterhagen. På utsiden av aviarinnredningen var det et mindre lufteareal slik at hønene kunne gå ut i frisk luft. Foto: TS

melle praten gir, enten det er på bussen eller i pausene mellom det oppsatte programmet.

Likevel, etter å ha gjennomført nok et utenlands besøk, ønsker vi å poengtere at vi sitter igjen med inntrykket av at «eventyret om den norske eggneringen» fortsatt er helt unik i verdenssammenheng. De relativt små gårdene, spredt utover hele landet, streng praktisering av bio-sikkerhet, høyt nivå på dyrevelferden, lavt sykdomspress og en helt unik verpehønehelse og kanskje verdens tryggeste egg ut til forbruker. Det er ikke mange andre land som kan skilte med de samme ingrediensene i sine eventyr.

Avslutningsvis passer det derfor å sitere en av uttalelsene til en av turdeltakerne. Siden det er fare for at vi med denne uttalelsen får vår egen «Gro Harlem Brundtland» i næringen, velger vi å ikke nevne navn: «En må ikke glemme at noen ganger er det greit å konstatere at det også er en god del områder vi ikke har så mye å lære - det er ikke kodd at vi driver litt i en egen klasse der hjemme i nord». ■

Studieturen endte i Amsterdam for å få med forberedelsene til Nederlands store nasjonalfeiring «Kings Day», deres bursdagsfeiring av kongen som overgår 17. mai en del hakk i forhold til «party-faktor». Foto: TS